

155!

11
221

L. ANDR. RESENDII.

LVSITANI, EPISTOLÆ
tres carmine.

Duæ ad Lupum Scintillam Iuris
consultum peri-
tissimum.

Vna ad Petreium Sanctium poëtam.

Item Epistola prosa oratione pro colonia
Pacensi, ad Ioannem Vaseum
virum doctissimum.

Permissu & autoritate Reuerendi
patris fratris Francisci Forerij,
Olisipone, in officina Ioan-
nis Blauij Colonienfis,
Typographi
Regij.

M. D. LXI.

Ex Am. a. P. Hoban.

Bela.

J. ANDR. RESENBIL

LESTANI, EPIS TO R

CTO CAROL

Dux ad Ludovicum Scindiam Luit

contulm per

aliam

Vna ad Petrum Sandium postum

Item Epistola pro exortio pro color

Pacis ad locum N. N.

rum de

et Petrus & authoritate Renardi

paris factis Francisci Foris

Oliphone in officina Joan

nis Blauj Colonensis

Typographi

Regii

M. D. L. X. I.

L. A N D R. R E S E N D I V S.

L V P O S C I N T I L L Æ

Iuris consulto.

S.

R I S C A S Y B E X T R E M V M

rearcunt Lupe festa Decembrem,

Saturno quondam, melius nunc virgine foeta,

Atq; Deo in terras se demittente beata.

Quam pote quisq; lareis ornat structuq; focisq;

Huc carosque suos bonus aduocat, huc & amicos,

Audet & à rigidis animum seducere curis.

Tu quoq; quantum vis vidui solatia lecti

Respuis, & caræ suspiras coniugis vmbra,

Non nihil à solito parcis minuisq; rigore

Sæuaq; clamosi nec te modo iurgia lassant

Diuexantq; fori, nec peruigilare clienti

Cogeris ante iubar qui limina pulsat heoum.

Quin potius lignis, quæ vos puto cocta vocatis,

Incensis, misces sancta cum matre, secundo

Quæ se connubio nunquam est persuasa iugari,

Conloquium, & dapibus quas munditer ipsa parauit

Officiosa soror, mitiq; liquore Lyxi

Otia leta teris: tum te lepidum atque lubentem

Parte facis magna, & blandis conuictibus aptum.

Atq; vbi gnatorum blesum te cinxerit agmen,

Tu residens medius, quid garriat ille, vel illa,

Disceptator eris, discordantūmq; pusillus
Compones liteis, parūsq; quiritibus ingens
Romule iura dabis Vel ubi iam ludicra pones
Imperia, à doctis oblectamenta Camenis
Docta petes, linguāq; sua cantabis Homerum
Delicias me teste tuas, Sic ipse beatus
Intra septa domus, Lupe Saturnalia ducis.
Gratulor, & veniant posthac felicius opto.
At mea longe aliter versant modo fata sorores
Ludere tormentis solita nascentis ab æuo,
Et crucibus gaudere meis. Cœnaculi mitto
Leni fota pyra, mitto pidōsq; tapetas,
Mitto penu, aut censu quæ diuitiore parantur,
Atque vaporatas tucetis pinguibus offas.
Sit fortuna mihi minus inuidiosa, minusq;
Ambitiosa fames. Ne nunc licuisse meorum
Cum grege non magno mundos suffire penateis?
Nec nostro libare lari? men' lintre Tagana
Sub Ioue nunc lente noctem tolerasse meantem?
Inque breui transtro niueis alfisse pruinis?
Me modo quum geminam longe Sol respicit vrsam,
Ægocerōsque pigro constrictus ab aere sæuit,
Explicat argenti necdum sinuamina caudæ,
Ire redire vias? nec torpida membra tepore.
Posse mouere, nisi mulam. exoneraro subinde?
Et pedes ire parans, nunc per vitreata labascam
Terga soli, nunc se glacie soluente lutescam?

Sic ereptavi cliuum lapidose superbum
Anfidiane tuum, sic per sine sole molestos
Anfractus Tapiæ tuos vergente senecta
Æger anhelauit, templi dum rite sacerdos
Iura mei repeto, mihi vi, mihi fraude, malisque
Artibus interuersa iestas. Nec plectitur audax
Illud adhuc facinus. leges & credimus vllas?
Vlla potestatum maiestas fingitur esse?
I, pete restitui per vim deiectus, opemq;
Principis implora, totum augustale libellis
Conquute supplicibus, defer mandata senatus,
Ad genua inflatis prætoribus adcide, gnauo
Sternere confidico, scribis numerare memento,
Testibus inuigila, ad census munuscula mitte,
Redde satellitibus loculis sua præmia fusis,
Acta tibi res est. Heu conclamata nefando.
Terra latrocinio, heu regni deformis imago.
Quo mihi iustitiæ legumq; umbratile nomen?
Quouæ magistratus per mille vocabula longo
Ordine licitorum circum stiparier, inde
Bissenos fasces, hinc ostentare secureis,
Si scelera impunita manent? si præside legum
Comniunte datur noxis audacia maior?
Si qui in pestiferum caput anquisisse iubetur,
Innuit ille reo, fuge. si te indagine quæram
Hac, hac ipse late, memor euasisse periculum
Non leue, dissimulet quum te vidisse potestas
Lippa tibi, ingratum non præteritura futurum.

Dic sodes, titulo dic perfectissime praeses,
Quae tibi sortito obuenit prouincia, pacto
Hoc sine pacanda est? itan' expurganda malorum
Sorde hominum? Rides dudum Lupe verba procellis
Fundentem aërys, & litora surda vocantem.
Mi tamen in sancto superat spes vna senatu,
Praecipue quoniam de re cognoscit Areius
Integer & flecti per devia ferreus. Illo
Iudice non ibit noster spoliator inultus,
Pœnaque sacrilegum, vel sero, luenda sequetur.
Cetera si queras, vt sustentamus, vt istam
Perferimus brumam, certe committimur egrum
Hinc stabilire animum, ne quo fortuna reflatu
Arguat asperior mollem, aut sapiente minorem.
Scilicet hoc nomen, neque dissimulanter, amamus.
Hinc mœrorem adimunt; & curant corpus amici,
Dum breuis obtigerit cessatio, dumq; subire
Pagorum veteri gurgustia subdita culmo
Causa minus cogit, datur & vitare tabernas
Cauponum immundas, ad quarum nomina nostrum
Nauseat ingenium, mensasque refutat orexis.
Quae si conditio mihi sit diuturna, nec vllum
Praesidium superest in legibus, atque patrono
Te tali defensa cadat bona causa, quis vrbeis
Aut hominum cœtus persuaferit esse colendos?
Praestiterit multo in solas secedere terras,
Arbutaque, & glandes iterum adfectare caducas,
Silui-

Siluiugas intèr; feras habitare, nocenteis
Lesurásque minus. Nam si nulla inde daretur
Re potiore frui, vel commoditate, sat illud
Atque operæ sane pretium non vile putarem,
Quod neque rancidulis hircum ructantis apelle
Vocibus ad stomachum bilémq; mouèrer amaram,
Nec mihi pygmæi facies inhonesta gigantis
Conspicienda foret, nec putida verba ferenda
Vix meliore sono, quam quem cantherius edit
E pastu abductus, quoties nox roscida cogit
Non bene confectum per cluneis pedere gramen.

L. A N D R. R E S E N D I V S.

L V P O S C I N T I L L Æ

Iuris consulto.

S T L V P E Q Y V R V I T Æ

pigeat minus, & minus cui

Me pudeat nostri, nondum virtute sepulta.

Nā licet interitū de morū strage minetur,

Qui pridem omnino possunt peruisse videri,

Non effœta tamen genitrix natura putanda

Est adeo, vt partu ceu debilitata frequenti

Gignere desierit. sed adhuc vestigia quædam

Mundi interlucent non adspersanda recentis,

Rara, & apud raros, prædensa vt sæpe tenèbris

Nocte micant victis pluuijs ex nubibus ignes.

De reliquis taceo ablatis virtutibus orbi.

Nam neque nunc satyram scribo, neque carmina frustra

Disperdam, nigro vitia insectantia felle.

Illud agam potius, quo me gaudere professus

Ante fui, veteris quoniam simulacra supersunt

Virtutis, nostro quamuis rarissima seculo.

Quod prope desertum est, ac pœne recessit ab vsu

Numen amicitie magnum & venerabile quondam,

Quam prius infectum est aurum ære, secundaque vena

Duruitt in ferrum, & similis producta propago,

Non semel indolui, simul indignatus amicos

Vtilita-

Vtilitate peti, non de virtute parari.
Hac ne parte queat nostra infamarietas,
Tu Lupe docte facis, qui quum sint omnia passim
Ceco plena dolo, simulataq; fictaque, vulgo
Nunc huc, nunc illuc, pro re variantia in horas,
Virtutem ipse colis, priscaeq; exempla reducis
Sedulo amicitiae quod quum in me satque superque
Experiar, quanto tibi sim deuinctus amore
Spero equidem in seros manabit fama nepotes.
Qualis in Antoni fueris modo funere malle
Dicere, si fanda non inferiora dolore
Suppetere mihi verba, vado nec lingua nataret.
Quuius enim mentem non perculit ille senator
Interpres legum, quo nec praestantior olim
Scenola Serbidius, grauior neque Caius ipse,
Nec melior clarum cui gens dedit Vlpia nomen,
Sic necopinato medijs exstinctus in admis
Curia quando parem deplet & munus in vna
Adleget, aut simili subsellia celsa prementur
Quando alium posthac pudibunda modestia ciuem
Vndique limatis ornabit moribus aequis
At neque sollicitum quia te egrotatio amici
Pallentemque metum misere versabat, & legem
Ægroto adfistens comitebare iacentem
Erigere adloquijs, ideo verique bonique
Explesti numeros, haec signa fatemur amoris,
Sed translatici, & pariter communia, rebus

Alterius de morte suis metuentibus, vnde
Emolumenta putant sibi mox peritura. sed illum
Quod tam sincere donec Lupe vixit amasti,
Commoda nulla sequens, nec spe fucatus hiante,
Verum animi ingenua quod libertate colebas,
Vnanimi vnanimis multum vtebaris, & vna
Consilia & curas coniungebatis vterque,
Atque ea terdenos coniunctio creuit in annos,
Elati feretrum nuper quod pone sequutus,
Tu genitor, tu frater eras, tu denique mater,
Cunctorumque vices peragens, humentia nobis
Lumina cogebas fletu vberiore madere,
Et quod maiorem moriens Antonius a te
Partem animæ secum abstulerit, quod mortuus in te
Viuuit adhuc, viuétq; tibi dum vita manebit,
Id merito admiror, laus hæc tua magna, tuumq;
Tempus in omne decus, iucundaque nostra voluptas
Hinc oritur. valeant grandi celebrata cothurno
Nomina Pirithous Theseisque. valebit Orestes
Cum Pylade, & si quos vatum fauor euehit ultra
Quam par ad superos. Antonius & Lupus inter
Inlustreis meliore nota scribantur amicos.
At mihi, qui vobis fueram modo tertius, & quem
Sponte tua ambisti, meritòne secus ne, videbis
Ipse, sed ambisti, magnum pietatis honeste
Adcreuisse puta cumulum, quem forte negabam
Surgere posse magis quare pergamus, & istum

Inuitis fatis virtuti habeamus honorem.
De me hoc polliceor, tecum mihi viuere dulce,
Tecum dulce mori. sin seiungemur vtrinq;
Ac te vasta foro moles retinebit Olyſſis,
Scallabin aut potius rupta meditare catena,
Mæque Bonæ Vallis mea villula, fonsque perennis
Suscipient reducem, quo vel mihi bina remoto
Millia ab vrbe mea liceat prouoluere chartas
Interpellantum sine turba, aut condere versus,
Seu vitire, noua siue infitione domare
Arbustum infelix ad non sua poma ferenda.
Denique quos tractus, ad quas procul ibimus vrbeis,
Ipse ferere simul mecum, simul ipse manebo.
Quo fueris tu cumque loci, non clauditur vno
Angustata loco dilectio vera, per ampla
Interualla, animi concordia iungit amantes.

L. A N D R. R E S E N D I V S.
P E T R E I O S A N C T I O.

MIHI TAM VARIO FLUCTET
mens deuia sensu,
Vt nihil, aut multum, vel fata, vel astra
vererer,

Non erat in partem valida ratione labantem
Alterutram firmasse parum, peccatusue sub vna
Cogere lege vagum, siue haec, siue illa probaret.

Nunc, tua musa potens, tua me facundia Petrei
Non modo ad alterutrum, quod niteris ipse, reducit,
Verum etiam per vtrumque rapit, quo dissipta longe,
Imo infesta sibi, secum pugnantia, credam.

Nam tua quum stupidus demiror carmina, melle
Inlita Musæo, fatum quibus adseris, omni
Contempta ad ratione probo, tribuoque malignis
Sideribus patimur quaecumq; incommoda vitæ.

Quum rursus expendo tua carmina, queq; malorum
Exempla adduxti, qui nunc plerisque videntur
Viuere felices, certe vel honoribus aucti,
Vel magnas emerfi ad opes de sordibus imis,
Socraticum moueant stomachum, bilémque ciebunt,
Hæc ego quum expendo, nec fata, nec astra putare
Esse aliquid, nec posse, libet. quin omnia casu
Fortuitôq; geri, nisi religione mouerer,

Pœne mihi mendax Epicuri suaserit error,
Sive etenim connexus ineuitabilis inter
Se se causarum, fatum est, cui prouida summi
Mens rectoris adest, dignis contingere digna
Debuerant. siue est astrorum adfectio tantum,
Inter utrosque nihil certe differre decebat,
Ut quemque exciperent horis genitalibus astra.
Nam quæ sit tam leua boni mens numinis, aut quæ
Factio tam peruersa poli, ut coniuaret in vnos
Quos apud omne poli sine numine degitur æuum?
Quare ego nèue Iouem, nèue astra expertia culpæ
Arguerim, adducor potius fatum omne negare,
Quæque sub ætheri contingunt fornice templi
Improuisa geri, saltem neglecta, putare.
Sed quia nos alio maiestas numinis vrget,
Nil sane fieri quod non prouiderit ante,
Quam fieretque prius longe, mens dia, fatemur.
Et rerum seriem primo quas nexuit æuo
Non ego sollicitus Petrei vexabo, nec illum
Quur ditet, me non ditet, iam querere pergam.
Quamquam perfacile est, nec enim de vate petendum
Tiresia, nouisse mali quibus artibus vsi
Rem faciant, ecqueis sese rationibus aule
Insinuent: id si dubites, sic adcipe. mèque
Tiresiam esse puta. caue ais arcana mouere.
Nam nec apertum hominem, nec apertos tristia mores
Tempora nostra probant quibus, ut nil durius addam,

Tetra per omne genus regnat simulatio. quam vis
Nocte olidum vexes scortum, totumque lupanar
Incestes, si luce deos & templa fatiges,
Atria per, rigida si de virtute loquaris,
Pallia demittas, tristémque á fronte cucullum,
Quur erit Hippolytus te castior? omne salacis
Abstulerit caudæ vitium sanctissima lingua.
Quiuusque arbitrio quam si moderè, licebit
Ipse tuo viuas. tibi, quem liberrima bilis
Moribus infensum fictis facit esse, periculum
Forte creet commota grauis, nec naribus apta,
Nec stomachi Camarina tui. bene consulis hercle,
Et recte. idq; sat est, quod plane intelligis ipse
Quos cassos virtute vides opulescere, nullis
Artibus ingenuis, nulla probitate, nec vllis
Adiufos meritis, verum ratione pudenda
Peruenisse ad opes. ut si tibi Iupiter aiat,
Adcipe tantundem, decies imo adcipe plura,
Et fac quod faciunt, iubeas procul ire cinædum
In coruòsque crucémq; Iouem, faciémque monentis
Consputes, medio prótenso turpiter vngue.
Ad fatum redeo. & fatum tibi credere Petrei
Poffe aliquid, multumq; libet. nec quem astra maligna
Nascentem oppressere, negem plerumque solere
Moribus, ingenio, facie, re, denique fama
Leua adfliclari, tamen, vt nonnulla voluntas
Libera vel mutet, vigilans vel corrigat. vnum
Scire ex te cupio, quur tu mea fata sinistra

Dixeris. anne ideo quod non sum magnus in aula,
Sed spretus iaceo? cursum fortasse peregit
Nostra suum fortuna, duim post funera regum,
Ignea quos virtus caelestibus addidit, ipsis
Post merita, ante diem nobis. quibus otia raptis
Emeritus non grata tero, donandus eisdem
Nempe superstitionibus rude iam meliore. tametsi
Spem frustratam animo tam non toleramus iniquo,
Ut cupiamus adhuc iterum pressare superbo
Libera colla iugo. praesertim quum neque desit
Qualiscumque mihi victus quaesitus honeste,
Nec Pollentino de vellere paenula. namque
Nil opus est Canusina mihi textrina labore.
Tu tamen, atque alij similes tibi, fertis acerbe
In re quod tenui modo sim, despectus ab aula,
In qua prima terant umbræ subsellia viles.
Dic quaeso, mala fata mea hæc tu reris, an aula
Pessima fata, malo sese dedentis abusu
Ludibriòque premi? dicam fortasse superbe,
Sed tam submisso nullo me tempore gesti,
Tam sensi abiecte de me, quin plura putarem
Regibus auratis bona me præstare fideli
Posse ministerio, mihi quam largirier ipsos
Pro libertate erepta, post leuia canis
Tempora deciduis, adcersitámque senectam.
Nam quid præter opes, varièque iocantis inanem
Fortune strepitum tribuent? quo nulla voluptas

Sit vite sincera meae, titubantis ad omniprem
Inuidiae motum, suspectaque dona timentis.
Que contra me posse illis dare gloriari, audi
Aut ego consilijs fidei, operaque iuuabo
Nutantem Priamum, facienda, cauenda, monebo,
Aut Anchisiade Troia comes ibo ruente,
Scurrantum insidias retegam, moderabor Iuli
Igenium tenerum, tenerum os, linguamque polibo.
Denique heris prestabo meis, quod prestitit olim
Sive Maro Augusto, seu libertinus amico
Tusco equiti Flaccus, confer nunc vtraque, mēque
Fatali opprobrio natum melioribus astris
Exime, quantum vis durum vocet aula poetam.
An me Rufinum pinguem, elumbemque Batillum
Esse Petrei malles, quorum stomacharis & agrop
Fers animo, passim relegi, passimque probari
Carmina, verporum grauius foetentia merdis?
Indignere minus, si mente reuolueris equa
Pana cicuticinem calamis stridentibus olim
Deliaee latum ante lyrae, non iudice Tmolo,
Sed stolidi sermone Midae, quent barbara canna
Delinijt magis artifice quam pollice nerui
Molliter increpiti, neruôsque mouentia pleetra
Si mea despiciunt docti, sic carmina pango
Que sua non mallent Rufinus, & ipse Batillus, qui
Talia si mea sunt reliqua, vt conlata, puitore
Auctorem adficiunt, genesi me crede grauari

Sed non obscurum est, per quos, quibus undique nobis
Molibus oppositis via praecludatur ad aulam,
Quamque palatini, ne cognoscamur, aperte
Vulturij satagant, religata hinc inde phalange.
Quinque opere id tanto caueant, quid apertius? vllis
Testibus vtendum potioribus esse putabis?
Adspice nunc contra, quam sum felicibus ortus
Sideribus. quum me tenuis fortuna parentum,
Et mediocre genus, nec paupertate notandum,
Sed neque diuities tumidum, secreuerit imis,
Non tamen aequarit supremis, more recepto,
Multi me reges, multi nouere dynaste,
Multorum conuiuia fui, dextrâsque tremendas
Non trepidante manu tetigi, submissaque sorti
Culmina celsa humili stipui, adpellatus amice.
Quin neque tam nostri est nos auersata voluntas
Caesaris, vt non saepe animo rogitare benigno
Ex ijs qui norunt, soleat, secessibus istis
Ecquid agam? vt viuam? chartis num plurima mandem?
Expende vltterius, liceat mihi vera profari,
Numquis Lusiadum scriptis sit notior alter,
Sive per Italiam, seu qua Germania vastos
Funditur in populos, triplici vel Gallia regno.
Atque vt ne patrijs excedam à finibus exsul,
Vt Duriòque, Tagòque meo contentus, Anâque
Esse velim, de quo vel opinio latius errat?
Longius it nomen? celebris vel fama vagatur.

Procurata parum, nullamque extorta per artem?
Quibus amicitiam plures cupiunt ue, petunt ue,
Doctorum è numero? sed ne ambitiosius, atque
Amplius extollar, mea quam natura, meaeque
Haec tenus exacta vita modus exigit, illud
Prætereaque nihil dicam. Quod diligis ipse,
Quod laudas, nec habes post ditia dona potentum
Hæc licet à duro tibi carmina missa poeta,
Et tecum sentit frater quod Sanctius una,
Albius una etiam, vir quo non natus Ibera
In terra melior, nec amari dignior alter,
Id facio tanti, magnorum ut fata nec unquam
Prætulim regum, nec sidera diuitiorum
Exaequem nostris, pariter nisi nostra coirent.
Quod si decidenda mihi, aut deplenda fuerunt
Fata, vel admixtu diuersi sideris villo,
Vel quia non tulerint ita confatalia, mæque
Conditione vetant fieri omni ex parte beatum,
Mercurij leuis hora mei quum parte iuuetur
Dexteriore Iouis, patiar Iouialia cuncta
Consensisse minus, minus adfulsisse. tametsi
Ut breuiter dicam, modo ne mihi vita pudori
Sit mea, vel tristi Saturni exercear astro,
Vel grauis Aegoceros, vel agat me Scorpius atrox.
Pauper ero felix. nam quem spoliaris honestis
Artibus, Attalicis Lydas super addere gazas
Ut queat, hunc Anyti reus infelicibus addit.

Ergo

Ergo malos quam vis qua vis dominantur in aula,
Quam potes inuidia exonera. peioreque natum
Te fato mēque esse, caue ratione magistra
Credere persuasus, nec nos praegressibus vllis
Causarum, aeternisue putes tam nequiter vnquam
Nexibus vrgeri, vt nostram mutare velimus
Paupertatem opibus horum. quos Iupiter ortu
Si respexit, cat. decies respexerit inquam,
Dum virtute vacent. sine qua, venerisque Iouisque
Nil moror astra, animi non depellentia morbos.
Que nostrum vsque adeo firmat sententia pectus,
Vt si per Samij deliramenta sophistae
In formas alias, & quaeuis corpora possem
Arbitrio migrare meo, tum iustius illud
Optarem, potius fieri porcusve, canis ve,
Ignauus ve asinus, seu denique musca, culēx ue,
Quam diues non more probo nec legibus aequis,
Sed de fraude potens. quem si solertia nequam
Conspicuum vulgo faciat, tantūque secundum
A superis, tamen interius furiale flagellum
Sentiāt, & tacite scelerum carpatur erynni.

Eboræ, nonis Maij.

M. D. XLII.

LANDR. RESENDII.

PRO COLONIA PACENSI,

*Ad Ioannem Vascum virum
doctissimum, Epistola.*

ASV AC FORTVITO ADCIDIT
Vasæ, vt quum essem in mea biblio-
theca, audirem in vicinia quendam
de Salmantica loquentem. Quare
aperta fenestra, vbi compellauī hominem, res-
pondit publicum se scholasticorum isthic esse ta-
bellarium. Intromissum percunctatus sum, ec-
quid literarum à Vasæo ad me. Ad me quidem
ille nihil, multum ad multos. Meretur forte hoc
diuturnum silentium meum, singularis certe
amor & beneuolentia erga te, non meretur. Sed
esto, quamquam multi mihi ad excusationem
cessationis erant regressus, par pari relatum sit.
Nam querulam & exostulatricem amicitiam,
homo minime morosus, neque vnquam gessi,
neq; eos iudicio meo comprobauī, qui dum per-
suasione quadam falsa contemni se putant, mo-
lestas faciunt amicitias. Tria sunt in præsentia,
de quib. potissime scribendum ad te duxi. Pri-
mum facio pergrauate. Non quod nolim factū,
volo enim & cupio, si quisquam alius, sed quod
in

in literis ad te de tuis laudibus, & meo more orationi moderari cogor, & verecundiæ tuæ habere rationem. Eôque factum est, vt de editis chronicorum libris diligentissime à te scriptis, amicorum tuorum mea vnus serissima fuerit gratulatio. Sit illa quantum libet sera, certe qui secum reputarit quem locum, quem numerum, in ijs libris ego obtineam, quam sæpe honorificentissime adpeller, siue id grato & beneuolenti erga me feceris animo, seu candore tibi ab natura infuso, nam exacto iudicio tuo, aut merito meo, dicere, superbum existimo, sed quoquo id modo sit, qui secum hæc reputarit, intelliget, de libris his, omnib. qui in hoc præstando officio moram & cunctationem meam præuerterunt, me tacitum, quum prius tum libentius esse gratulatum. Sed ego videor illorum obliuisci, quæ paulo ante dixeram. Quare ad reliqua duo, quæ tibi, vt spero, aliquanto gratiora sunt futura. Alterum est, de epistola mea tumultuaria opera ad te scripta, quam tu me neque consulto neque probante, inter tua edendam curasti. Eam posteaquam ad te misi, quum per otium retractassem, & Martino Alpiscottiensi Nauarro, doctorum academiae Conimbrigenfis facile & absque controuersia principi, ostendissem, atq; ille quamonendo, qua auctoritatem suam interponen-

do, vrgeret vt ederem, quod in rem studiosorum
esse existimaret, durum & inexpugnabilem me
præstiti. Sero nunc non gesti tali viro moris me
pœnitet. Nam si publicanda erat, quanto re-
tractatiorem multisque locis resectam in publi-
cum exire præstitisset? Tamen quando neque
præteritum mutari, neque quod factum sit fieri
infectum potest, det illa prior celeritatis suæ pœ-
nas, posterior hæc, quam modo mitto, in eius
subcedat locum, sine vlla iam extemporali gra-
tia, cum aliqua etiam elaboratæ diligentia nota.
Alterum, quæ tertia mihi scribendi causa fuit,
ex tuis libris adcepi. Nam vbi de Pacensi vrbe
agis, quam ego eam esse, quæ nunc in Lusitania
Bexa nuncupatur, & pridem scriptis editis, &
sermone semper adfirmauerim, quuius tamen
flaminium, post inlatam à Pœnis ei vrbi cladem,
Badiozam traslatum sit, manente priore Pacensis
pontificatus titulo, narras tu ista quidem, sed Ioã-
nis Genesij Sepuluedæ, quem honoris causa no-
minatum velim, opinionem adducis etiam, qua
ille meum de Pacensi colonia testimonium, apud
te videtur fecisse dubium, ac cõtrouersum. Eam
modo rem, in studiosorum rerum antiquarum,
& Pacensis colonie gratiam, disceptandam sus-
cepi. Ponam ergo ipsamet tua verba, ex Gene-
sij, vt ais, admonitione. Alij episcopum Pacen-
sem

fem ab ipso statim initio dictum adfirmant, à Pace Augusta, vrbe & colonia Romanorum, Anæ fluuio adposita. Nam Pax Augusta, Maurorum corruptione, in Baxaugús, deinde in Badaxós, degenerauit. Quæ vrbs quamquam ex parte Baticæ adposita est Anæ fluuio, tamen quia Lusitaniæ iurisdictioni contributa erat à Romanis, idcirco ab eis inter Lusitanas censebatur. Quæ ratio eadem est Metallinensis colonix. Horum me admonuit Ioannes Genesius Sepulueda. Omnium primum Vasæe, illud nobis constituendum est, coloniam Pacensem urbem esse Lusitaniæ. Id perspicuum nobis faciet: vel iurisconsultus Paulus, ff. de censibus, L. In Lusitania Pacenses & Emeritenses iuris Italici sunt, vel Plinius lib. 4. cap. altero & vigesimo sicut vulgo circum fertur. Iulij autem cognominis, meminit Ptolemæus, in Lusitaniæ descriptione.

κατίχουσι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, τούρδικτανοί, ἐν οἷς, αἱ ἐν τῇ λουσιτανίᾳ πόλεις μισόγειοι, παρὰ ἰουλίαν, ἰουλίαν, μυρτιλίς, τὰ δὲ ἐνδοτέρω τούτων, κελτικοί.

Turdetanos qui circum Sacrum promontorium habitant, nostra ætas Punica voce Algarbios adpellat. Celtici, ij sunt, qui interius vltiorem Anæ fluminis ripam incolunt, ad urbem vsque Heluas, quæ ipso etiam

nomine Gallicam præ se fert originem, ex Heluis
Celtarum Narbonensis prouinciæ populis. Cel-
ticos autem à Celtis deriuari, vt à Gallis Galli-
cos, & similia, notius & vulgatus est, quam vt
admonendum videatur. Sita ergo est Pax Iulia
in medijs Turdetanorum Celticorúmque confi-
nijs, Iuliæ Myrtili, quam Mertulam vulgo dici-
mus, vicina. Esse autem ea quæ modo Bexa di-
catur, probari potest, tum à longitudine lati-
tudineque à Ptolemæo descripta, tum quod ab
ea Turdetanus ager incipit, tum etiam à Myrti-
lis vicinitate, quæ, præterquam quod à Ptole-
mæo ostensa est, ex Antonini præterea itinera-
rio deprenditur. Sic enim ille. Ab Esuri, per
compendium, Pacem Iuliam. M. P. plus mi-
nus LXXVI. sic. Myrtilin, M. P. XL. Pacem Iu-
liam, M. P. XXXVI. Qui numerus optime con-
uenit cum nostra nouem leucarum computatio-
ne, qua leucæ vni, quatuor milia passuum ad-
signamus. Esuris vero, vt id quoque non omit-
tamus, oppidum est in Bætica ad Marianos per-
tinens montes, nequaquam æuo nostro ignobi-
le, quod, deformato paulatim nomine, dici cœ-
pit Exeriz, deinde Xeriz, Badiozæ vrbi attribu-
tum, à qua vix quindecim passuum milibus ab-
est, vt hoc ipso, Badioza Pax esse Iulia non pos-
sit. Confirmatur etiam quod adserimus, complu-

pluribus in ea vrbe monumentis Romanorum,
ipsum Pacis Iuliae nomen ostentantibus, vt in
fragmento hoc quod est in muro, bessalibus in-
scalpto literis.

R I A E. P O N T.
F L A M. P A C I S I V L I A E

& in hoc quod est in gradibus summi templi.

P A X. I V L
Q. P E T R O N

Ibi quoque cippus integer est, Aurelio Commo-
do dicatus, in quo non solum Pacis Iuliae nomen
est, verum etiam coloniae. Is ita habet.

L. A E L I O. A V R E L I O
C O M M O D O
I M P. C A E S. A E L I. H A
D R I A N I A N T O N I
N I. A V G. P I I. P. P. F I L I O
C O L. P A X. I V L I A

D D
Q. P E T R O N I O M A T E R N O
G. I V L I O. I V L I A N O

II VIR

D

Facit

Facit ad eam quoque rem annalium libellus ille quem tibi aliquoties ostendi, sine dubio ante annos tercentum scriptus, in quo hæc ad verbum leguntur. Æra. M. CC. Pridie calend. Decembris, in nocte sancti Andree, ciuitas Paca, idest Begia, ab hominibus regis Portugalis domni Alfonso, videlicet Fernando Gonsalui, & quibusdam alijs plebæis militibus, noctu inuaditur, & viriliter capitur, & à Christianis possidetur. Iuuat non mediocriter nostram hanc rationem Rases Maurus, qui Marrochiorum tyranno imperatori vocato, tunc oppressa Punicis armis Hispania Cordubæ regnanti, de rebus & vrbibus Hispaniæ librum composuit. Quuius libri à me in scholijs in Vincentium nostrum mentio est facta. Is Rases quum de Bexa loquitur, terminus, inquit, Bexensis altera ex parte Emeritensi termino iungitur, altera Scallabitano. Terminus quem barbarus iste Rases dicit, non agri, territorij ve intelligendus est, sed iurisdictionis. Nam quum in treis iuridicos conuentus diuisa esset Lusitania, Emeritensem, Pacensem, & Scallabitanum, colligitur Bexæ conuentum fuisse Pacensem, & Bexam Pacensem vrbem. Et quoniam Genesis argumentum etiam sumit ex deprauatione nominis Pacis Augustæ in Baxaugús & Badaxós, imitabor & ego illum, reddamq; rationem corrupti

rupti nominis. Neque deterrebtor, si ea res pa-
rum inlustrem faciat orationem, modo ei de qua
agitur non parum adferat lucis. Ingenito oris vi-
tio Mauri nonnullas nostras literas nequaquam
recte pronunciant, sed eas vel in mutuo inter se
cognatas, vt Hispani quoque solent, vel in sibi
familiaris commutat. Est illis litera Xim, quam
pingui admodum & vasto sono ita proferunt, vt
stridorem feruentis sartaginis, præcipue vbi in-
ter frigendum falsum quidpiam iniicias, referre
videantur. Ea litera nostrum. S. fere reddunt.
Heinc fluuius Singylis, abijt in Xinil, Sucro, in
Xucar, Sætabis, in Xatibam, Mentesa, siue Mē-
tissa, vt est apud Liuium, in Mentixam & Mon-
tixam. Illa quoque litera nostrum. c. sequenti-
bus e, vel, i, solent efferre, vt pro, CE, CI, XE, XI,
pronunciant, sicut etiam ex hac contagione vidi
nostrorum nonnullos, qui lenem illam doctio-
rum Italorum prolationem perperam æmulati,
pro Cicerone, Xixeronem dicerent, & pro, Feci,
Fexi. Redeamus ad Pœnos. Literam. p. plerum-
que transferunt in cognatam illi. B. Et ne diutius
in his moremur, de industria, quum hæc scribe-
rem, Pœnum adolescentem iussi Lusitanam hæc
orationem pronunciare. Señor, perdõe me vos-
sa merceẽ. Hanc ille ita reddidit. Xenior berdo-
neme voxamerxee. Et pro Pater noster, dicebat

Bader noxter. Tandem quo casurum sit tantum ineptiarum aduerte. Pacensem urbem solebant antiqui, nunc addito cognomine, Pacem Iuliam dicere, nunc remoto, Pacem tantum, sicut Bracaram Augustam, vel tantum Bracaram, Emeritam Augustam, vel tantum Emeritam. Mauri itaque, pro Pace, mutatis literis, Baxe dixerunt, inde vocalibus transpositis, Bexa. Iam dudum arbitror, ex insidiis auscultas, ut meum intercipias sermonem, destruâsque hoc totum quod molitus sum, & dicas controuersiam de Pace Iulia non esse, quam Genesius Lusitaniæ urbem esse, non neget, sed de colonia Augusta Pacensi Anæ fluuio adposita, quæ licet ex Baticæ parte sita sit, adscripta tamen esset Lusitaniæ, quemadmodum & colonia Metallinensis. De Pace Augusta, statim. Fingamus tamen interim esse Badiozã. Sed quum, Strabone excepto, quod Lusitaniæ Australe latus amne Tago determinat, reliqui omnes qui geographica scripsere, utramque prouinciã Ana fluuio discerni tradiderint, neque urbem ex Cisananis aliquam, in Transananam prouinciam, aut contra in illam ex his contributam meminerint, unde id probat Genesius? A Metallinensi colonia, quæ in eadem Anæ ripa sita est, quæ ad Baticam spectat, & tamen inter quinque Lusitaniæ colonias

lonias numeratur? Non ne? Coniectura igitur
adauguratur, non autem valida quapiam ra-
tione coarguit. Sed hanc ego coniecturam non
tam leuissimam, quam vanissimam esse, iam o-
stendero. Adij ante aliquot annos, celeberrimum
illud religiosissimúmque tota Hispania Virgi-
nis Dei matris ad Aquas Lupias delubrum.
Vnde votis quæ susceperam rite persolutis, quum
redirem, vestigandæ antiquitatis causa Metal-
linense oppidum deueni. Sumptis que indidem
qui commonstrarent, quum cernerem situm
esse oppidum ex parte Baticæ, magnopere ad-
mirabar, hæsitabámque esset ne ea Metallinen-
sis olim colonia. Inde conscensa arce, subiectum
agrum circumspiciens, aduerti longo limite de-
pressum locum in speciem sicci aluei, ad Au-
strale ipsius oppidi latus. Super qua re rogati
commonstratores, responderunt, vbi paulum
excreuisset amnis, redundantia illac etiam me-
are. E vestigio subiit animum illud Horatij no-
stri, *Cursum mutauit iniquum frugibus amnis,*
Doctus iter melius.

Idque quum apud me pro non ambiguo iam
esset, non audebam tamen adseuerare, donec
è re nata sententiam eam corroborauim. Ex eo-
dem enim latere, à medio arcis colle ad imam
D 3 planiciem

planiciem, brachium duplici muro, ac opere for-
nicato, ductum olim, nunc ruderibus pœne ob-
rutum, inueni, per quod ij qui in arce essent, tecti
& inuisi aquarentur. Manifestum indicium illa
parte fluxione perenni antiquitus iuisse fluium,
oppidúmque ipsum re vera in prouincia fuisse Lu-
sitania, quod nunc mutatione fluenti, Bæticae
parua quædam est adcessio. Vidēs ne iam non
tantum labasse, verum corruisse etiam Genesij
rationem, subruto firmamento quod tamquam
validissimum ad adprobationem ille adsumpse-
rat, Badiozam attributam Lusitaniæ, quemad-
modum & Metallinensem coloniã? Pacem iam
Augustam adgrediamur, & apud quem aucto-
rem, quã ve in terra sita fuerit, consideremus. Pa-
cis Augustæ nomen apud vnum Strabonem, &
quidem corrupte, legitur. Quuius verba, vt vul-
go in latinam linguam conuersa circūferuntur,
adponam. Ita enim de Tartesso. Verum regio-
nis felicitate, mansuetudine, simul & vrbanita-
te, adcedit proxime ad Turdetanos & Gallos,
propter vicinitatem cognationemque, vt testis
est Polybius. Cæterum illis minor. Vt pluri-
mum enim vicatim habitant, & viuunt. Nam
Turdetani, præsertim qui circa Bætiam loca tenet,
in Romanos penitus ritus transformati sunt, nec
propriæ memoriæ linguæ seruant amplius, plu-
rimiq;

inimique Latini facti , secum adcolas adcepere
 Romanos . Itaque parum abest , quin vniuersi
 Romani sint . Et nunc habitatae vrbes , & in Gal-
 lia Pezanguſta , & alia in Turdulis Augusta Eme-
 rita , & in Celtiberis Caſarea Augusta , & aliae co-
 loniae quaedam , permutatos dictarum ciuitatum
 ritus demonſtrant . Heic iuuenus potius quam
 reprendamus interpretes , qui tamquam aliud
 agentes , ita Celticos qui Anam adcolunt , Gallos ,
 & eorum regionem Galliam adpellant , quaſi non
 de Hispania , ſed de Gallia ipſa Strabo ea ſcribens
 loqueretur . Et quod maioris videtur eſſe negle-
 gentiae , Strabo ita ſcripſit . *εἰ δὲ ἡμερὸν, εἰ δὲ πελιντικὸν, συνακλούθησε*
τοῖς τερδλιτανοῖς, εἰ τοῖς κελτικοῖς. id eſt , & manſuetudine ac ci-
 uilitate correſpondet Turditanis & Celticis . Itē .
εἴτε νῦν συνακισμῆναι πόλεις, ἢτε ἐν τοῖς κελτικαῖς περιουσίαις. ſiue vt le-
 gendū magis arbitror , *παλαιουσίαις.* id eſt , Et nūc coa-
 ctā ſiue coadunatae ex pluribus ciuitates , id enim
 ſignificat graeca dictio *συνακισμῆναι.* in Celticis quidē
 Pax Augusta . Nec excuſari poterit interpres ,
 quod ſupra legatur ita *ὁ δὲ ἄνας πρὸς νότον ἐπιτείθει πάλιν μισοποτα-
 μίαν ἀφορίζων, ἢν κελτοὶ νύμοντι ὁ πλιον* Id eſt . Atqui Anas , ſe
 ſe in Auſtrum conuertit , interamnam regionem
 illam diſterminans , quam Galli maiori ex parte
 poſſident . Nam ſine dubio legendum eſſe *κελτικοῖς.*
 id eſt Celtici , non *καταῖς,* id eſt Galli , adparet ex iis
 quae de Artabris circa Nerium incolētibus , pau-

lo post scribit. περιεικόνει δ' ἐν τῷ κελύκει, συγγενῆς τῶν Ἰβηρῶν ἄνα. id est, circum habitant eam Celtici, consanguinei, aut si ad verbum vertendum est, congeneres eorum qui ad Anam sunt. Quum audis Celticos ad Nerium, eorum esse cōsanguineos qui ad Anam sunt, nōne clarum est, & hos & illos Celticos vocari, non Gallos aut Celtas, tametsi & Celtici Gallica gens sit, & à Celtis profecta? Scio Gallos omnibus, id quod etiam Strabo libro quarto scriptum reliquit, siue propter Celtarum claritatem, siue propter Massiliensium vsū, cœpisse à Græcis vocari Celtas, vel potius Celtos, qua forma multū vsus est Polybius, & nonnunquam Strabo, quamquam Celtæ tertia tantum sit Galliæ pars, Cæsari & reliquis Latinis scriptoribus, & ipsimet Straboni. Sed tamen conferendis ambobus quæ citavi locis, potuisset interpretes admoneri. Quod non carpendi, sed rei ostendendæ causa dictum sit. Vera igitur ac germana verborum Strabonis interpretatio erat, In Celticis quidem, Pax Augusta. Aiebat ergo Strabo Tartessios mansuetudine & civili viuendi ratione adcedere proxime ad Turdetanos, hoc est, ad veros Bæticos, & ad Celticos Anæ adcolas, quos supra ex Ptolemæo Lusitaniæ esse populos est ostensum, ad illos, propter vicinitatem, ad hos, propter cognationē, quin & propter vicinitatem. Neque enim multum inter se distant,

distant, sed inter Celticos & Tartessios soli Turdetani Bætici interiecti medijsque sunt. Et quidem vitæ humanioris causam ijs populis fuisse Romanorum consuetudinem, à quibus & linguam, & mores & ciuilem viuendi in vrbibus rationem ac modum adcepissent. Ob eam quoque causam, spreta pristina vicorum habitatione, vrbeis iam frequenteis coli, in Celticis quidem Pacem Augustam, in Turdulis vero Emeritam Augustam, & in Celtiberis Augustam Cæsaream. Hos autem, quos diximus, Celticos etiam Straboni esse, liquet ex ipsius verbis, quæ antea retulimus. Nam vbi continentem ad Sacrum promontorium, inter Anam Tagumque describit,

ὁ δὲ ἄναξ, τοῦ ὄρος ἐπιπέριφῶς, πᾶσι μισσοποταμίαν ἀφορίζων, ἢ κελτοὶ νῆμοντες ἢ πλείον, ἢ τῶν λουσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν ἰσθμοῦ, μετακισθῆντις ὑπὸ Ῥωμαίων.

idest, Atqui Anas sese in Austrum conuertit, interannam regionem illam disterminans, quam Celtæ, vel vt ego legendum puto, Celtici, maiori ex parte possident, & Lusitanorum nonnulli, ex vltiori Tagi regione in coloniam traducti à Romanis. Audis heic Lusitanos deductos in coloniam à Romanis ad Celtas, siue potius ad Celticos, illeic audisti in ijsdem Celticis esse Pacem Augustam. Obscurum ne etiam est coloniam hanc pacem Augustam esse? Quod si colonia Pax Augusta in Celticis est, Celtici vero Lusitaniæ

E populi,

populi, vtique & pax Augusta Lusitaniæ ciuitas.
 Ad hæc, Straboni Pax Augusta Lusitanorum co-
 lonia, in Celticis est, Ptolemæo Pax Iulia Tur-
 detanorum Lusitanorum vrbs in confinio Celti-
 corum Lusitanorum ponitur, ex vetere inscri-
 ptione Pax Iulia colonia esse ostenditur, Plinio
 autem quinque tantum coloniæ in Lusitania nu-
 merantur, Emeritensis, Metallinensis, Pacensis,
 Norbensis, Scallabitana, Nonne id conficitur,
 eandem esse Pacem Augustam & Pacem Iuliam?
 Vel ostendat Genesius duas in Celticis colonias,
 alteram Pacem Augustam, Pacem Iuliam alte-
 ram. Neque vero quemquam moueat, quod
 Ptolemæus & Plinius, etiam in ea Bæticæ parte
 quæ à Bæte ad Anam est, & proprie Bæturia ad-
 pellatur, ponunt Celticos, ad Hispalensem con-
 uentum pertinentes, quemadmodum & Tur-
 dulos, qui iura Cordubam peterent. Nam aiente
 Plinio Celticos hos aduenisse in Bæticam à Celti-
 cis ex Lusitania, sic enim legendum, non à Cel-
 tiberis, perspicuum est, Celticos Lusitanos &
 vetustiores, & famæ fuisse maioris, parenteisque
 non modo Celticorum Bæticorum, quorum
 nulla est apud Strabonem mentio, neque alibi,
 neque quum de Bæturia parte Bæticæ, ab ipso
 Bæte ad Anā tendente dixit, τοιαύτη δὲ ἐστὶν ἡ Βαιτικὴ, ἐν τῇ
 Ἰουδαίᾳ καὶ τῇ Βαιτικῇ ἐστὶν ἡ Βαιτικὴ, ἐν τῇ verū etiā eorū Celticorū,
 qui

qui Neriū promōtoriū ad Artabros tenuēre. Strabo vero quū Turdetaniā Bæti fluuio mediā diuidi, Ana terminari ad Septentrionē & obcasum, deinde ab Ana ad Sacrū promontoriū Celticos & Lusitanorum plærosque habitare tradiderit, Pacem autem Augustam in Celticis conlocet, dubium non est, intellexisse eum Celticos Lusitanos, non Bæticos, quorum ipse non meminit. Præterea, quum Strabonis Pax Augusta adeo illustris fuerit, vt vna cum Emerita Augusta, & Augusta Cæsarea in argumentum Hispanæ illo tempore mansuetudinis & vitæ politioris, propter Romanorum consuetudinem ab eo inducatur, si hæc Pax Iulia nostra non est, colonia & iuridicus conuentus, in Celticis posita, vt Strabo ait, inter Celticos & Turdetanos Lusitanos, vt Ptolemæus, quam dicemus esse alteram? In Celticis Bæticiis vnā quāmpiam, dicit Genesius. Vt hoc ratione aliqua niti videatur, duo illi ostendenda necessario erunt. Alterum, Badiozam quam ipse Pacem Augustam esse vult, in Celticis Bæticiis esse sitam. At hoc non euincet, quum potius in Turdulis Bæticiis esse multo sit probabilius. Nam Celciti Bætici qui Bæturix partem Lusitaniæ prætensam ab Anæ hostio quinque tantum ciuitatibus Ptolemæo, aliquanto pluribus Plinio adcolebant,

non tam late patebant quam Celtici Lusitani.
 Turduli vero Bætici Lusitaniâ Tarraconensemque
 attingentes, erat gens amplissima, multarumque
 ciuitatum, quarum erat Corduba metropolis,
 quam in Turdulis esse Ptolemæus testatur, vt
 merito Plinius hosce Turdulos iura Cordubam
 petere dixerit. Eoque factum mihi videtur, vt
 Emerita ab his Turdulis solo amne Ana interce-
 dente diuisa, in iisdem Turdulis esse Straboni di-
 cta sit. Atqui Badioza quum non amplius quam
 triginta passuum milibus distet ab Emerita, quum
 magis Celticis, quam Turdulis, Hispalensi con-
 uentui potius quam Cordubensi adscribatur,
 huic propinquior, ab illo remotior? Discriminet
 arbitrio suo harum duarum gentium terminos
 Genesius, & Badiozam, quam Pacem Augustam
 esse contendit, referat ad Celticos, petam iam
 alterum illud è duobus quæ ostendenda ab illo
 esse dicebam, nempe vt auctorem proferat, qui
 liquido Pacem Augustam in Celticis Bæturix
 conlocet, quorum vti superius est ostensum, Stra-
 bo non meminit. Nam Ptolemæo, Celticorum
 Bæticorum vrbes hæ tantum nominantur.

Βαιτικῶν κελτικῶν, ἄρουκι, ἀρσύνδα κούργια, ἀκινιπῶδ, οὐάμα.

Plinius quoque Celticorum Bæticorum recen-
 sens oppida, quos ex Celticis Lusitanis aduenif-
 se manifestum ait, sacris, lingua, oppidorumque

vocabulis, quæ tamen cognominibus in Bætica distinguerentur, nullam omnino Pacis Augustæ mentionem fecit. Oblitus vterque est, inquiet. Egregium vero geographum vtrumque, peruersęque diligentem, qui quum in ignobilibus oppidis recensendis operam prope dicam luserint, nobilissimam coloniam prætermisere. Atqui nõ ita est. Sed nobilis illa Strabonis Pax Augusta in Celticis posita, Pax Iulia Ptolemæi, ac Plinij est, in Celticis quidem iuxta Strabonem posita, inter Celticos vero ac Turdetanos Lusitanos iuxta Ptolemæum, quoniam tractum hunc ab Ana ad promontorium sacrum, quem totum à Celticis possideri & Lusitanorum plærisque ab vltiori Tagi regione eò traductis Strabo dixit, hic alter minutius exposuit, Celticis Strabonis bifariam in Celticos ac Turdetanos diuisis. Quod si interrogas, si vna eadẽque est, quur ergo ab Strabone cognominatur Augusta, quæ ab alijs Iulia? Interrogabo ego similiter, Gaditana vrbs, quur & Augusta, & Iulia Gaditana adpellaretur, confirmate id Plinio infine libri quarti. Cognominis enim vel huius vel illius rationem causam ve nisi diuinando, in tanta rerum antiquarum obscuritate, nos reddere non valemus. Sed si diuinationi locus vllus est, causa quur Pax Iulia vocaretur assignari potest, quod Iulio res in Lusitania geren-

re, hæc Lusitaniæ regio inter Anam ac Tagum, quam interamnam ideo Strabo vocat, domita ac pacata auspicijs illius fuerit. In quibus signum quum ex Transtaganis Lusitanis eo traductis urbem constituerit, nam à Julio se conditos Pacenses ipsi fatentur, & vetus fama obtinuit, cui Rasas etiam Maurus attestatur, bouum capita ex marmore plærisque locis intersperfit, quæ adhuc extant, Pacemque à se Iuliam adpellauit. Non tamen protinus nouæ vrbi coloniæ Romanæ ius, aut iuridici cõuentus dignitatem tribuit, quum nondum rerum omnino potiretur. Ad quam forte sub Augusto prouecta, Iulij cognomen in Augusti mutauit, quod tamen diu non retinuerit, quum prius in gratiam conditoris inualuisset. Verum hæc diuinantes. Nobis satis est, si maneat incolume illud quod conlatis inter se scriptoribus confeceramus, eandem esse Pacem Iuliam, & Pacem Augustam, Lusitaniæ urbem, & iuridici conuentus coloniam.

Reliqua est parua quædam perleuisque obiectio, quæ factum ergo sit, vt Badiozenis episcopus multos iam annos Pacensis sibi titulum induerit. Sed in hac propellenda longe admodum minus laborandum nobis est, cognita etiam vulgo, post funestam illam Hispanis rebus inlatam à Pœnis cladem, sacerdotiorum mutatione. Nam

vrbes

vrbes prius claræ, vt quæq; vel maiorem plagam
adceperunt, vel ægrius reualuerunt, ita pristinum
suum decus aut recuperarunt serius, aut penitus
amiserunt. In nonnullarum locum alibi suffectæ
aliæ. Vbi nunc Emeritæ Augustæ Lusitanæ to-
tius metropolitana quondam *επιτοκοπι*? Quam
multos annos Bracara Augusta Callæciæ metro-
polis, quum semel pessum isset, obtrita iacuit?
Granata ignobile quondam oppidum Iliberita-
næ Dioceseos, quum de interitu suæ metro-
polis, per Maurorum tempora, ad immensas cre-
uisset opes, & molem hanc hodiernam, tandem
à Vernando rege non vno tantum nomine maxi-
mo, feliciter victa, & Christianis initiata sacris, in
adcretionem, & si mihi per Ciceronianos liceat
ita loqui, auctarium nobilitatis, pontificiam di-
gnitatem adcepit, & quidem inlustriorem quam
olim habuisset Iliberis. Mentefa, in parum fre-
quentis pagi redacta est formam, & pontificatus
honorem habet Geena, siue, vt ipsi malunt, Gye-
na. Neque fortunatior fuit Ossonoba, spoliata
sacerdotio, quod etiam Siluensibus nouæ mu-
tationis rumore indies congelciat. Sed ha-
rum trium, translatis alio dignitatibus, eti-
am tituli interiêre. Sunt etiam quæ transla-
to pontificali iure, apud nouum possessorem

solum nominis sui titulum retinuerint, quasi quum solebant venditores non nequam, in ijs quæ mancipio darent, rutis cæsis recipiendis sibi cauere, aut quemadmodum fecit Mænius, qui in venditis ædibus saltem columnam vnde spectaret, exceptit. Ad istum modum, translata Compostellam episcopali sede, quæ Iriæ Flauix ante fuerat, nihilo tamen secius episcopus Iriensis eâtenus adpellatus est, quoad metropoli constituta, etiam is titulus obsoleuit, sicut à nobis explicatum est, quum de translatione corporis apostoli Iacobi ageremus. Sic etiam Igæditanorum ecclesia translata in urbem Gardiam, veterem adhuc adpellationem retinet. Longum est omnia ad hoc exemplum persequi. Hoc igitur pacto, Pax Iulia, quæ pontificem olim habuit, vt, tum ex subscriptionibus aliquot Hispanorum conciliorum videre est, tum maxime ex concilio duodecim prouinciæ Lusitaniæ episcoporum Emeritæ congregato, sub Recesuintho rege, æra. DCCIIII, quod in vetusto codice apud me habeo, quum & ipsa in Hispaniæ euerfione corruisset, amissum eius decus possidet quidem Badioza, sed Pacensis tamen conseruatus titulus, tum aduersæ Pacis Iuliæ fortunæ nos admonet, tum explicat veteris & prope exoletæ memoriæ recordationem.

Hæc

Hæc habui Vafæ, quæ pro colonia Pacenfi
ad te ſcriberem, quæ etiam Genefio probatum
iri non diffido. Nam vt prima laus fit, ea dice-
re, quæ veritate vndique fulciantur, certe proxima
primæ eſt, ſine pertinacia rationem ad veri-
tatem ipſam reuocare. Magni quoque eſt ani-
mi, & hominis ingenuè docti, quum ab erraris,
reuiſto ab alijs errore tuo, non iracunde contra
niti, ſed æquo aut potius lubenti animo, con-
uullam veritate opinionem remittere. Quod ad
me attinet, ſi Genefius ipſe aliquid melius ve-
riusque, quod pro Badioza adferat, etiam ha-
buerit, idque nobis, vt erudito homine dignum
eſt, non inuideat, tantum ab eſt, vt meas has ra-
tiones verioribus confutari vel doleam, vel in-
digner, vt etiam ea re magnam initurum illum,
apud me gratiam iam nunc pollicear. Eſi enim
diligentis nomen & amo, & quodammodo vi-
deor meo mihi iure ſine adrogantia vindicare,
tamen non tantum mihi ſumo, vt alijs multis
multa non concedam. Verum hæc hæctenus.
Erant præter hæc, quæ communicata tecum
vellem. Sed ea, quod nondum ſatis maturue-
runt, cõmodius alias. Mitto ad te oratiunculam,
qua noſtræ vrbiſ nomine, aduentui Ioannæ Ca-
ruli Auguſti filix principi noſtro deſponſæ, pu-
blice ſum gratulatus. Mitto autem Luſitane ſcri-

ptam, vt ad Semilufitanum. Sin tu iam omnino Hispanus factus es, fcito etiam Hispanis adeo placuisse, vt supra viginti exempla primores eorum à me extorserint. Vale.

Postquam hæc ad te scripsi, quum in tuis libris iterum urbium quæ siue olim habuerunt, siue nunc episcopos habent, catalogum legerem, hæsi ad Tabetanum episcopatum, quem te ex tertio Toletano concilio adcepisse arbitror, in quo subscribit Muttoſe Tabetanæ ecclesiæ episcopus. Et suspicaris eum episcopum Africanum fuisse, ex eo quod apud Cyprianum in Chartaginienſi concilio legitur, Martyr Secundianus à Tabeis, dixit. Sed nihil opus est, ea causa transfretum peregrinari. Nullus enim Tabetanus seu ex Africa, seu aliunde gentium, episcopus in Toletano illo concilio fuit. Sed te lectio peruerſe poſita feſellit. Legendum quippe, Muttoſe Setabitanæ ecclesiæ episcopus. Nam Sætabis, etiã episcopum olim habuit, vt patet ex subscriptionibus Toletanorum conciliorum quinti, octauis, & vndecimi. Et tu Sætabi ſedem episcopalem fuiſſe, etiam adnotasti. Huius te rei viſum est admonere, ſi forte eum locum recudere non graueris. Etiam vale.

Eboræ, quarto nonas Februarij.

M. D. LIII.

Erratula.

A. 1. facie. 11. versu. 11. lege, auctoritate.

Ibi. vers. 16. lege, Regij.

A. 4. fac. 2. vers. 4. lege, QVVR.

B. 1. facie. 11. vers. 3. lege, passim.

C. 2. facie. 2. vers. 9. lege, Venerisque.

C. 4. fac. 1. vers. 20. lege. *videtur.*

PLAVS IDEO.

Olispone, apud Ioannem Blauium,
Typographum Regium.

M. D. LXI.

PLAZA DE...

Olisipone apud Joannem Blainum
Typographum Regium.

M. D. C. LXXI.